

Demet ARSLAN

(Avukat- Arabulucu)

**ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME
ANLAŞMALARI BAKIMINDAN OECD'NİN
TAHKİM ÖNERİSİ VE TÜRKİYE
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ULUSLARARASI ÇİFTE VERGİLENDİRME İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1. ULUSLARARASI ÇİFTE VERGİLENDİRME KAVRAMI.....	7
1.1. Genel Olarak Çifte Vergilendirme Sorunu ve Önemi.....	7
1.2. Çifte Vergilendirme Kavramı ve Benzer Kavramlardan Ayırt Edilmesi	10
1.2.1. Çifte Vergilendirme Kavramı	10
1.2.1.1. Terim	12
1.2.1.2. Tanımlamalar	13
1.2.2. Uluslararası Çifte Vergilendirmenin Unsurları	18
1.2.2.1. Aynı vergi konusundan birden fazla devletin egemenlik yetkisini kullanarak vergi tarh etmek istemesi.....	19
1.2.2.2. Vergi mükellefinin aynılığı	20
1.2.2.3. Vergi konusunun aynılığı	21

1.2.2.4. Vergilendirme döneminin aynılığı	22
1.2.3. Uluslararası Hukuksal Çifte Vergilendirme Türleri	23
1.2.3.1. Yatay-dikey-çapraz çifte vergilendirme	23
1.2.3.2. Gerçek ve görünüşte çifte vergilendirme	24
1.2.3.3. Kişisel-kısisel olmayan-karışık çifte vergilendirme .	25
1.3. Uluslararası Çifte Vergilendirme Anlaşması Modelleri	25
1.3.1. OECD Modeli	28
1.3.2. Birleşmiş Milletler Modeli.....	37
1.3.3. Türk Modeli	43

2. BÖLÜM TAHKİM

2. TAHKİM KURUMU	55
2.1. Tahkim Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	55
2.1.1. Tahkimin Uluslararası Hukukta Gelişimi	55
2.1.1.1. Tahkimin uluslararası kamu hukukunda gelişimi.....	58
2.1.1.2. Tahkimin uluslararası özel hukukta gelişimi	62
2.1.1.3. Tahkimin uluslararası vergi hukukunda gelişimi.....	70
2.1.1.3.1. Uluslararası örgütlerin çalışmaları	74
2.1.1.3.2. Avrupa Birliği Tahkim Anlaşması.....	83
2.1.1.3.3. Avrupa Birliğinde Vergi Uyuşmazlık Çözümü Mekanizmaları Direktifi	86
2.1.1.4. Tahkimin Türk vergi hukukunda gelişimi.....	87
2.1.2. Tahkim Kavramına Genel Bakış	94
2.1.2.1. Kavram	94
2.1.2.1.1. Tanım.....	94
2.1.2.1.2. Unsurlar	97
2.1.3. Tahkimin Yakın Kavamlardan Ayırt Edilmesi.....	102
2.1.3.1. Yargılamadan ayırt edilmesi.....	102
2.1.3.2. Müzakereden ayırt edilmesi.....	103

2.1.3.3. Arabuluculuktan ayırt edilmesi	104
2.1.3.4. Uzlaşmadan ayırt edilmesi	106
2.2. Tahkim Türleri Ve Kurumları.....	107
2.2.1. Tahkim Türleri	107
2.2.1.1. Zorunlu tahkim ve ihtiyacı tahkim.....	107
2.2.1.2. Ad Hoc tahkim – Kurumsal tahkim	108
2.3. Türk Hukukunda Tahkimin Yeri	110
2.3.1. Özel Hukukta Tahkim	110
2.3.1.1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu	110
2.3.1.2. 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu	116
2.3.1.2.1. Kanunun amaç ve kapsamı.....	117
2.3.1.2.2. Zaman yönünden uygulanma	120
2.3.1.2.3. Konu bakımından uygulanma	120
2.3.1.3. MTK ve HMK düzenlemeleri arasındaki temel farklılıklar.....	121
2.3.1.4. 4501 sayılı Kamu Hizmetleri ile İlgili İmtiyaz Şartlaşma ve Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim Yoluna Başvurulması Halinde Uyulması Gereken İlkelere Dair Kanun.....	124
2.3.1.5. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ...	128
2.3.2. Türk Vergi Hukukunda Tahkim	129

3. BÖLÜM

ÇİFTE VERGİLENDİRMEYİ ÖNLEME ANLAŞMALARINDA OECD MODELİ VE TAHKİM ÖNERİSİ

3.1. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Amaçlı OECD Çalışmaları.....	141
3.1.1. Gelir ve Servet Vergilerinde Vergi Anlaşması Modeli (Model Tax Convention on Income and on Capital: MTC)	141
3.1.2. MEMAP (Manual on Effective Mutual Agreement Procedures - Etkili Karşılıklı Anlaşma Usulü Rehberi).....	145

3.1.3. MTC (Model Tax Convention on Income and on Capital – Gelir ve Servet Vergilerinde Vergi Anlaşması Modeli) Madde 25 Hükümünde Yer Alan (MAP - Mutual Agreement Procedure) Karşılıklı Anlaşma Usulü..	146
3.2. OECD'nin Tahkim Önerisi	148
3.2.1. Uluslararası Çifte Vergilendirme Anlaşmalarında Tahkime Duyulan İhtiyaç: GlaxoSmithKline Vakası	149
3.2.2. Anlaşmada Yer Alan Tahkim Önerisinin Uygulanma Alanı ve Sınırları.....	152
3.2.3. Tahkim Sürecine Genel Yaklaşım.....	160
3.2.4. Örnek Tahkim Anlaşması Önerisi.....	161
3.2.4.1. Başvuru usulü	162
3.2.4.2. İki yıllık süre başlangıcı	163
3.2.4.3. Görev belgesi	165
3.2.4.4. Hakemlerin seçimi ve atanması	167
3.2.4.5. Tahkim süreci.....	169
3.2.4.6. Seçimlik tahkim süreci.....	171
3.2.4.7. Bilginin iletimi ve gizlilik.....	172
3.2.4.8. Zamanında bilgi temini sağlanamaması halinde sürenin askıya alınması.....	173
3.2.4.9. Masraflar.....	174
3.2.4.10. Tahkim kararının öngörülen sürede verilmemesi.	175
3.2.4.11. Tahkim kararının verilmeyeceği durumlar.....	175
3.2.4.12. Nihai karar	176
3.2.4.13. Hakem kararının uygulanması	177

4. BÖLÜM
OECD TAHKİM ÖNERİSİ KARŞISINDA
TÜRKİYE'NİN DURUMU ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME

4.1. OECD Tahkim Önerisi Üzerine Türk Hukuku Bağlamında Bir Değerlendirme.....	181
4.1.1. Türkiye'nin Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları Profili Çerçeveşinde OECD Tahkim Önerisi Üzerine Bir Değerlendirme	181
4.1.2. OECD Tahkim Önerisi Üzerine Türk Hukukundaki İlgili Düzenlemeler ve İlkeler Işığında Bir Değerlendirme .	184
4.1.2.1. Egemenlik yetkileri bağlamında bir değerlendirme	184
4.1.2.2. Vergilendirme ilkeleri bağlamında bir değerlendirme	190
4.2. OECD Tahkim Önerisi Üzerine Anayasa m.90 Bağlamında Bir Değerlendirme	195
SONUÇ ve ÖNERİ	201
KAYNAKLAR	207